

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

El. p. info@fm.lt

Siunčiama per e. pristatymą

Siunčiama ir el.paštu: ruta.bilkstyle@finmin.lt

2023 06 20 Nr. S-1591

Kopija:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Siunčiama per e. pristatymą

Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministro sudarytos darbo grupės parengtų įstatymų projektų, susijusių su reformos „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“¹ įgyvendinimu, vertinimo

Asociacija „Lietuvos antstolių rūmai“² išnagrinėjo: (i) Finansų ministerijos specialistų pakoreguotus Mokesčių administravimo įstatymo³, Civilinio proceso kodekso⁴, Bausmių vykdymo kodekso⁵, Baudžiamojo proceso kodekso⁶, Administracinių nusižengimų kodekso⁷ pataisų projektus⁸; (ii) pakoreguotą Projektų aiškinamąjį raštą⁹; (iii) Finansų ministerijos¹⁰ pastabas dėl Asociacijos 2023-05-09d. pateiktos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos¹¹ parengto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo kritikos¹²; (iv) FM, VMI atsakymus į Teisingumo ministerijos¹³ 2023-05-25 rašte Nr. (1.16E)7R-2184 iškeltus klausimus¹⁴ (toliau – Atsakymai).

¹ Toliau – Reforma.

² Toliau – Asociacija.

³ Toliau – MAĮ.

⁴ Toliau – CPK.

⁵ Toliau – BVK.

⁶ Toliau – BPK.

⁷ Toliau – ANK.

⁸ Toliau kartu – Projektai.

⁹ Toliau – Aiškinamasis raštas.

¹⁰ Toliau – FM.

¹¹ Toliau – VMI.

¹² Toliau – Pastabos.

¹³ Toliau – TM.

¹⁴ Toliau – Atsakymai.

Išnagrinėjusi Projektus, Aiškinamąjį raštą, FM Pastabas, FM, VMI Atsakymus, Asociacija atkreipia FM dėmesį į kelis aspektus:

1. Asociacija toliau laikosi ne kartą anksčiau FM (taip pat, Vyriausybės kanceliarijai) raštu išdėstytos pozicijos, kad pagal Projektus siūlomos numatyti MAĮ, CPK, BVK, BPK, ANK nuostatos, kuriomis numatoma ateityje iš esmės pakeisti teismų ir kitų valstybės institucijų priimtų sprendimų dėl lėšų išieškojimo valstybės naudai teisinį reglamentavimą, sukels ne tiek teigiamas, kiek neigiamas pasekmes tai teisinio reglamentavimo srityje, kurią pagal Projektus siūloma kitaip esminiai reglamentuoti, šiame procese šiuo metu dalyvaujančių asmenų, tarp jų skolininkų, kitų (privatų) kreditorių (išieškotojų) teisėms ir pareigoms (tokiu atveju neretai nemokestinės skolos išieškojimo procesas skolininkui ir išieškotojui Lietuvos valstybei taps tik ilgesnis, Lietuvos valstybei lėšas skolingų asmenų teisinė padėtis nemokestinės skolos išieškojimo procese skirsis nuo kitų skolininkų vykdymo procese teisinės padėties ir kt.), profesine veikla užsiimančių antstolių veiklai, pablogins jų verslo sąlygas (pagrįstai tikėtina, antstoliams bus perduodamos vykdyti nesėkmingos (neperspektyvios/mažiau perspektyvios bylos ir kt.), teisinei sistemai, įskaitant administracinių teismų veiklą (padidins jų darbo krūvį, pareikalaus papildomo tokių teismų materialinio – finansinio aprūpinimo ir kt.), bei Lietuvos valstybės finansams (pagal Projektus valstybė iš esmės ateityje imtųsi finansuoti nemokestinio pobūdžio skolų išieškojimo iš jas turinčių skolininkų išieškojimo procesą ir kt.). Asociacijos vertinimu, ***parengtais Projektais FM siūlomas numatyti teisinis reglamentavimas negali būti laikomas nei reikiamai efektyviu (veiksmingu), nei ekonomišku, nei nagrinėjamu klausimu egzistuojančia tinkamiausia teisinio reguliavimo priemone. Po siūlomų Projektų priėmimo administracinė našta iš esmės be jokios rimtos (pateisinamos) priežasties Lietuvos valstybei bus nesumažinta, o, priešingai, padidinta.***

2. Europos Sąjungos Tarybos 2021-07-28 sprendime numatyta ***Reforma***, į kurią referuojama Aiškinamajame rašte, priešingai nei bandoma įtikinti Aiškinamojo rašto skaitytoją, ***iš tikrųjų nenumato jokios būtinybės perimti mokesčių administratoriui VMI iš profesinė veiklą, kurią kontroliuoja valstybė (visų pirma, bendrosios kompetencijos teismai), vykdančioms antstoliams priskirtos baudų, ekonominių sankcijų, kitų valstybės institucijų paskirtų įmokų priverstinio išieškojimo iš skolininkų Lietuvos valstybės naudai funkcijos vykdymą.*** Asociacijai kelia pagrįstų abejonių pagal Projektus siūlomo teisinio reguliavimo atitikties Reformos esmei ir tikslams.

3. Akivaizdu, kad FM siūlomų įstatymų pakeitimų nepagrindžia ir, kaip teigiama Aiškinamajame rašte, nurodomos esą aktualios teorinio ir praktinio pobūdžio problemos mokesčių administravimo srityje, nes jų turinio, masto bei kitų su jomis susijusių aplinkybių FM nei Aiškinamajame rašte, nei jokiame kitame dokumente neatskleidžia. Dėl to galima daryti išvadą, kad ***jokių problemų, kurios patvirtintų pagal Projektus siūlomus numatyti įstatymų pakeitimus, tiesiog nėra, o tokiu atveju neegzistuoja ir siekis jas (t. y. realiai nesančias problemas) spręsti.***

4. Asociacijos įsitikinimu, ***FM Pastabos, FM ir VMI Atsakymai nepaneigia Projektų turiniui Asociacijos ne kartą išdėstytos teisinės kritikos pagrįstumo.***

5. Aiškinamajame rašte nurodyta, kad nemokestinių nepriemokų išieškojimo perdavimo vykdyti antstoliui tvarką parengs FM, suderinusi su TM. Ten pat nurodyta, kad ***tvarkoje bus reglamentuoti nemokestinių nepriemokų išieškojimo VMI terminai, išieškojimo perdavimo antstoliams terminai ir kriterijai, kada išieškojimas antstoliams nebus perduodamas. Tokiu***

būdu, pasak Aiškinamojo rašto, bus išspręstas neperspektyvių bylų klausimas. Tokiu savo turiniu Aiškinamasis raštas leidžia pagrįstai manyti, kad, Projektų rengėjo manymu, antstoliams esą ateityje turėtų būti perduodamos tik perspektyvios bylos. Iš esmės tokios pačios nuostatos laikomasi ir FM, VMI Atsakymuose, iš kurių seka, kad tokio pobūdžio klausimai bus reglamentuoti poįstatyminiame teisės akte (kurį priimtų FM, suderinęs su TM). Kartu FM, VMI Atsakymuose yra nurodyta, kad „šiuo metu neaišku, koks bus pasirinktas neperspektyvių bylų perdavimo antstoliams modelis“. Be to, FM, VMI Atsakymuose išvardijami atvejai (juos pavadinant variantais (jų yra 9)), kuriems esant, esą bus tikslinga kreiptis į antstolį. Taigi FM, VMI Atsakymuose naudojamas vadinamasis tikslingumo kriterijus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pirmiausia tenka pažymėti, jog yra tiesiog nesuprantama, kaip galima siūlyti svarstyti bei priimti Projektus, jeigu, kaip nurodyta FM, VMI Atsakymuose, „šiuo metu yra neaišku, koks bus pasirinktas neperspektyvių bylų perdavimo antstoliams modelis“. Vadinasi, Projektų rengėjas (FM), manydamas, kad esą antstoliams turėtų būti perduodamos tik „perspektyvios“ bylos, šiuo metu pats net nežino, kokias bylas reikalinga laikyti „perspektyviomis“, o kokias – „neperspektyviomis“. Jeigu to nežino Projektų rengėjas (nes MAĮ ir/ar CPK nesiūloma nustatyti aiškius ir pagrįstus kriterijus, pagal kuriuos VMI galėtų atitinkamas bylas perduoti priverstinai vykdyti antstoliams, o pastarieji pagal tokius pačius kriterijus galėtų įsitikinti, vertinti bei spręsti, kad VMI priverstiniam vykdymui pateikta byla yra būtent atitinkanti jai keliamus reikalavimus ir turi būti priimama priverstiniam vykdymui), tai kaip Lietuvos įstatymų leidėjas galės nuspręsti, kad pagal Projektus siūlomas teisinis reguliavimas iš tiesų sudarys sąlygas tam, kad antstoliai ateityje vykdytų tik vadinamąsias perspektyvias bylas, kurios neapibrėžiamos jokiais požymiais (kriterijais), taip pat jog pagal Projektus siūlomas teisinis reguliavimas pasieks kitus tikslus, kurių siekiama FM rengiant Projektus. Tokiu būdu lieka neaišku, kaip Lietuvos įstatymų leidėjui Projektų svarstymo, priėmimo metu žinoti, ar siūlomas teisinis reguliavimas iš tiesų sukels siekiamas (kaip galima suprasti, teigiamas) pasekmes, t. y., be kita ko, jog antstoliai nevykdys vadinamųjų neperspektyvių (nesėkmingų) bylų, jeigu šiuo metu pats Projektų rengėjas nežino, kaip atskirti neperspektyvias bylas nuo perspektyvių bylų.

6. Aiškinamojo rašto ir FM, VMI Atsakymų prasme paminėtąją tvarką turėtų tvirtinti FM, suderinęs su TM, kai tuo tarpu pagal MAĮ pataisų projekto 9 straipsnio 4 dalį, kuria siūloma MAĮ 106 straipsnį papildyti 6 dalimi, tokią tvarką turėtų nustatyti centrinis mokesčių administratorius: VMI (taigi ne FM), suderinęs su TM. Taigi MAĮ pataisų projekto 9 straipsnio 4 dalies prasme VMI, būdama išieškotojo (Lietuvos valstybės) atstove ir kartu būdama jo naudai lėšų išieškojimo iš skolininko priverstinio vykdymo veiksmus įgaliotu atlikti subjektu, pati dar galėtų nusistatyti ir tą tvarką, pagal kurią VMI spręstų dėl VMI neįvykdytų išieškojimo valstybės naudai tolimesnio teisinio likimo. Į tai, pavyzdžiui, būtų panašu suteikimas teisės Lietuvos teismams patiems nusistatyti jų kompetencijai priklausančių bylų nagrinėjimo tvarką. Vien dėl to siūlomai MAĮ pataisų projekto 9 straipsnio 4 dalies nuostatai negalima pritarti. Akivaizdu, jog nemokestinių skolų Lietuvos valstybės naudai išieškojimo vykdymo veiksmų pabaigos klausimų negalima reglamentuoti paties tokius veiksmus atliekančio subjekto – VMI – priimtu poįstatyminiu teisės aktu, nes tokiu atveju būtų paneigiamas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas valdžių padalijimo principas.

7. Asociacijos vertinimu, siūloma MAĮ 9 straipsnio 4 dalies nuostata yra teisiškai nepagrįsta ir dėl kitų teisinių argumentų. Akivaizdu, jog klausimai apie tai, ar VMI perduoti antstoliui

vykdyti išieškojimą valstybės naudai ar ne, jeigu taip, kada (kokiais terminais) perduoti, kokiais atvejais (kokiems pagrindams esant) perduoti ir kokiais atvejais neperduoti (užbaigti tokios skolos išieškojimą, jį laikyti netikslingu, skolą pripažinti beviltiška ir t.t.), yra susiję su VMI priverstinio išieškojimo veiksmų pabaiga (šio administracinio proceso pabaiga) ir jos įforminimu, VMI kompetencija būtent šiame (baigiamajame) nurodyto proceso etape ir/ar su antstolio vykdymo proceso pradžia ir jos įforminimu, antstolio kompetencija šiame (pradiniame) vykdymo proceso etape. Asociacijos įsitikinimu, pagal savo pobūdį tokio pobūdžio klausimai (tokie teisiniai santykiai) turi būti reglamentuojami ne jokiame poįstatyminiame teisės akte, o įstatyme, t. y. atitinkamai MAĮ ir CPK. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 67 straipsnio 1, 2 punktus įstatymus leidžia Seimas, o ne FM ar VMI. Būtent CPK VI dalis reglamentuoja vykdymo procesą, kuriuo sudedamąja dalimi (pirmuoju etapu) yra vykdomojo dokumento pateikimas ir jo priėmimas vykdyti (CPK 650 – 654 straipsniai). Pagal CPK 583 straipsnio 1 dalį Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai gali nustatyti tik CPK VI dalyje nustatyto vykdymo proceso normų taikymo tvarką. Pagal iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo išplaukiančias įstatymų ir kitų teisės aktų hierarchijos taisykles ir paminėtą CPK 583 straipsnio 1 dalies nuostatą poįstatyminiai teisės aktai gali tik realizuoti įstatymo normas, bet negali sukurti tokių teisės normų, kurios konkuruoja su įstatymo normomis, be kita ko, dėl to, kad tokios normos, kurių taikymą reikalinga realizuoti (detalizuoti), turi būti įtvirtintos įstatyme, tačiau jų įstatyme nėra¹⁵.

8. Jeigu antstoliui pagal CPK 651 straipsnio 1 dalį tenka pareiga patikrinti, ar nėra (akivaizdžių) kliūčių priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti priverstinio vykdymo veiksmus, o iš Aiškinamojo rašto, FM, VMI Atsakymų seka, jog vadinamosios neperspektyvios bylos ateityje esą neturėtų būti perduodamos antstoliams priverstinai vykdyti, tai akivaizdu, jog, laikantis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinio saugumo principo¹⁶, **turi egzistuoti įstatyminiai (turi būti numatyti įstatyme), konkrečiai MAĮ ir/ar CPK, aiškūs ir pagrįsti kriterijai, pagal kuriuos antstolis turėtų galimybę įsitikinti ir nuspręsti, kuri iš VMI jam pateiktų bylų turi būti vykdoma priverstinai CPK nustatyta tvarka, o kuri – neturi būti vykdoma tokia tvarka dėl to, kad ją VMI perdavė antstoliui be teisinio pagrindo**.

9. Vykdyto proceso metu, nepaisant to, ar skolos priverstinio (taigi prieš skolininko valią/be skolininko valios) išieškojimo veiksmus atliktų VMI ar antstolis, įvyksta nuosavybės teisės perėjimas į pinigus (kitą turtą) iš skolininko kitiems asmenims (tarp jų išieškotojui), dalyvaujantiems vykdymo procese. Taigi **bet kuris priverstinio vykdymo (išieškojimo) procesas iš esmės suponuoja tai, kad, pavyzdžiui, skolininkui priklausančios lėšos po atitinkamų priverstinio išieškojimo veiksmų atlikimo (pvz., jų nurašymo nuo skolininkui priklausančios sąskaitos banke) tampa išieškotojo nuosavybe (pvz., kai antstolis jam perveda**

¹⁵ Pagal Konstituciją poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, jie yra įstatymo normų taikymo aktai. Poįstatyminiais aktais negalima reguliuoti tuos teisinius santykius, kurie turi būti reguliuojami įstatymais. Poįstatyminiu teisės aktu realizuojamos įstatymo normos, todėl poįstatyminis teisės aktas negali pakeisti įstatymo, negali sukurti bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis. Poįstatyminis teisės aktas, kuris reguliuoja teisinius santykius, kurie turi būti, bet nėra sureguliuoti įstatyme, prieštarauja Konstitucijai. Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2004-12-13, 2005-01-19 nutarimus. Vyriausybės nutarimai, ministerijų (ministrų) ar kitų valstybės institucijų (jų vadovų) poįstatyminiai teisės aktai negali pakeisti arba iškreipti įstatymuose nustatyto teisinio reguliavimo. Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2009-09-02 nutarimą.

¹⁶ Apie konstitucinį teisinio saugumo principo turinį žr., pvz., Konstitucinio Teismo 2001-07-12, 2003-05-30, 2003-12-03 nutarimus.

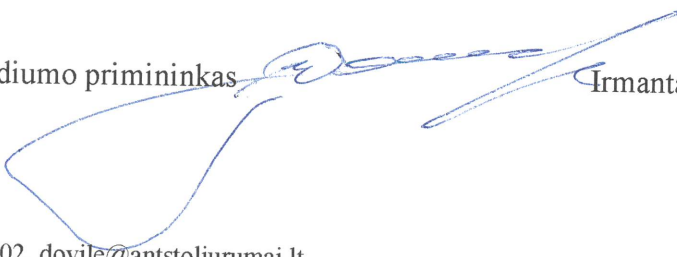
iš skolininko sąskaitos banke nurašytas lėšas). Tokiu būdu piniginių lėšų išieškojimo iš skolininko valstybės naudai procesas iš esmės susijęs tiek su skolininkui, tiek ir su kreditoriui (išieškotojui) priklausančių teisių ir laisvių įgyvendinimu. Tuo tarpu pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį, įskaitant jų apsaugos bei gynimo teises garantijas, leistiną teisių ir laisvių apibojimą, teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu¹⁷. Vadinasi, ir dėl šios priežasties nagrinėjamas teisinis reguliavimas negali būti nustatytas poįstatyminiame teisės akte, nepriklausomai nuo to, ar tokį aktą priimtų VMI, ar FM.

10. Be to, teismų sprendimų vykdymas savo esme yra sudėtinė teisingumo vykdymo dalis (sudėtinė civilinio proceso stadija), kurios metu įgyvendinamas atitinkamas sprendimas, o išieškotojas ir skolininkas realiai patiria teisinius ir turtinius padarinius, kurie turėtų kilti (atsirasti) dėl priimto privalomo bei vykdytino sprendimo. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalis ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnis garantuoja asmens teisę į efektyvų ir veiksmingą (greitą) teismo sprendimo įvykdymą. Šiame procese ne tik išieškotojas (kreditorius), bet ir skolininkas turi teises bei teisėtus interesus. Tai reiškia, kad ir skolininkui nemokestinių skolų išieškojimo Lietuvos valstybės naudai teisinis reglamentavimas turi būti formuluojamas aiškiai ir nedviprasmiškai, t. y. jis turi būti toks, iš kurio jis galėtų sužinoti, kiek laiko VMI vykdys priverstinio išieškojimo veiksmus, kokias priemones VMI turi teisę taikyti jo atžvilgiu, kada šis procesas turės pasibaigti, koks bus tolesnis jo VMI neišieškotos skolos teisinis likimas, t. y. kada ir koku pagrindu skolos išieškojimas dėl jos beviltiškumo (neperspektyvumo/netikslingumo) bus nutrauktas (užbaigtas), o kada ir koku pagrindu tokios skolos išieškojimą VMI turės teisę (galės) perduoti antstoliui.

Asociacijos vertinimu, *būtent iš įstatymo (CPK ir/ar MAĮ) ne tik VMI ir/ar antstoliui turi būti aišku, kokiais atvejais ir kada VMI gali (turi teisę) kreiptis į antstolį dėl priverstinio nemokestinių skolų išieškojimo Lietuvos valstybės naudai, bet apie tai turi būti aišku ir bet kuriam skolininkui. Apibendrinant, Asociacijos įsitikinimu, tie klausimai (tie teisiniai santykiai), kuriuos pagal MAĮ pataisų projekto 9 straipsnio 4 dalį ketinama reglamentuoti poįstatyminiame teisės akte, kurį priimtų centrinis mokesčių administratorius (VMI), o pagal Aiškinamąjį raštą, FM ir VMI Atsakymus – poįstatyminiame teisės akte, kurį priimtų FM, privalo būti numatyti (reglamentuojami) ne jokiame poįstatyminiame akte, o tik įstatyme (MAĮ ir/ar CPK).*

PRIDEDAMA: LAR atsakomieji komentarai lentelėje, 6 lapai.

Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo primininkas

Irmantas Gaidelis

D.Satkauskienė, Telef. +37061461102, dovile@antstoliurumai.lt

¹⁷ Žr., pvz., Konstitucinio Teismo 1995-10-26, 1996-12-19, 1997-02-13, 2004-12-13 nutarimus.

Pastabos dėl Lietuvos antstolių rūmų pateikto dokumento „VMI parengto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo kritika“

Antstolių pateiktų skaičiavimų nėra galimybės patikrinti, nes nepaaiškintas skaičiavimo principas, todėl teikiame Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) turimą informaciją.

Antstolių pateikta informacija yra grindžiama skirtingų laikotarpių duomenimis, todėl yra nepalyginama.

Antstolių teiginys	Finansų ministerijos komentaras	Lietuvos antstolių rūmų komentaras atsakant į FM komentarą
32,8 mln. Eur per 2022 metus išieškoma skolų valstybės naudai.	Absoliuti nurodyta suma neparodo išieškojimo efektyvumo, antstolių prognozuojami praradimai nepagrįsti faktiniais įrodymais. VMI turimais duomenimis, per 2022 m. antstoliai išieškojo ir pervedė VMI 13,8 mln. Eur. Iš per 2022 m. VMI antstoliams pateiktų vykdyti dokumentų, 2023-05-16 duomenimis įvykdyti 25 508 sprendimai t. y. 22,35 proc. nuo visų vykdytų perduotų sprendimų, kas sudaro tik 7,58 proc. visos išieškojimui perduotos skolos.	<p>Išieškojimo efektyvumui objektyviai atskleisti būtinas kompleksinis duomenų vertinimas. Nei vienas atskirtas rodiklis be konteksto neatspindi antstolių vykdomo skolų valstybei išieškojimo efektyvumo.</p> <p>Antstolių informacinės sistemos duomenys apie valstybės naudai išieškotų skolų sumas parodo išieškojimo mastą. Remiantis oficialios 2022 m. statistikos ataskaitos (AIS-1), duomenimis (sistemos valdytoja – ūTisingumo ministerija, administratorius Registrų centras), 2022 m. antstoliai valstybės naudai išieškojo 32 843 058,25 Eur (pagal VMI, Sodros, teismų, policijos, muitinės ir kitų valstybės institucijų pateiktus vykdomuosius dokumentus). Vykdam VMI pateiktus vykdomuosius dokumentus išieškota 23 531 314,89 Eur. Skolos valstybei 2022 m. buvo išieškomos vykdam tiek 2022 m. pateiktus, tiek ankstesniais metais pateiktus vykdomuosius dokumentus.</p>
		<p>Iš antstolių pervestas sumas (šieškotas) VMI reikėtų vertinti ir atsižvelgus į aplinkybę, jog skolininkų skolininkai (treieji asmenys) arba patys skolininkai tam tikrais atvejais pveda suma tiesiogiai ir į VMI sąskaitą, kai pradedamas išieškojimas per antstolius. Ir nustatomi duomenys apie gautinas lėšas.</p>

<p>9,7 mln. Eur biudžetas praras, nes VMI neturi galimybės išieškoti skolos iš skolininkų darbo užmokesčio.</p>	<p>Nurodyta praradimų suma nepagrįsta ir vertintina kritiškai. Nuo 2022-01-01 vadovaujantis Darbo kodeksu darbo užmokestis bei kitos su darbo santykiais susijusios išmokos, taip pat dienpinigiai ir komandiruočių išlaidų kompensacijos privalo būti mokami tik pavedimu į darbuotojo nurodytą banko mokėjimo sąskaitą, todėl teisė išieškoti iš skolininkų darbo užmokesčio (per darbdavį) praktiškai yra neaktuali. Be to, VMI, turėdama informaciją apie skolininkų isidarinimą, galės jungtis prie išieškojimo, sprendimus perduodama vykdyti antstoliams, todėl nėra pagrindo teigti, kad antstolių nurodyta suma bus prarasta.</p>	<p>9,7 ml. Eur praradimų suma apskaičiuota mažinant per metus valstybės naudai išieškomą sumą (kuri 2022 m. buvo 32,8 mln. Eur) 70,4 proc. (procentinė dalis atitinka dalį skolininkų, kurių atžvilgiu vykdomas daugiau nei vienos skolos išieškojimas ir taikomos kitos išieškojimo priemonės. Prognozuojamas praradimas susijęs su išieškojimo iš darbo užmokesčių reglamentavimu ir galimomis priverstinio išieškojimo priemonėmis. <u>Nuo 2022-01-01 atsiradusi pareiga visas su darbo santykiais susijusias išmokas pervesti į darbuotojo banko sąskaitą šiam reglamentavimui neturi jokios įtakos. Ir toliau galioja Civilinio proceso kodekso 736 str., kuriame nustatyti procentiniai išskaitų iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių dydžiai: (ne daugiau kaip 30 proc. nuo darbo pajamų dalies, nevirsijančios MMA ir 50 proc. nuo dalies, viršijančios MMA). Todėl tais atvejais, kai išieškojimas iš asmens jau būtų vykdomas antstolių, VMI nebegalėtų nuskaityti papildomų lėšų iš to asmens darbo pajamų, nes būtų pažeidžiama įstatyme įtvirtinta asmens teisė iš uždirbamų lėšų turėti neliečiamą sumą pragyvenimo reikmėms (neliečiamą sumą kiekvieno skolininko sąskaitai PLAI sistemoje nustato antstoliai, atsižvelgdami į skolininko gaunamų lėšų kilmę).</u></p> <p>Išieškojimą vykdamas VMI tik iš lėšų sąskaitose, taip pat nebūtų išnaudojama galimybė nukreipti išieškojimą į skolininko sutuoktinio turtą (išieškoti iš skolininkui priklausančios dalies bendrojoje jungtinėje sutuoktinių nuosavybėje, kurią apibrėžia Civilinio kodekso 3.88 str.). Argumentai, kad VMI darbuotojai automatizuotai gautų informaciją apie asmens gaunamų lėšų kilmę iš Sodros, neatitinka praktinės situacijos, kadangi Sodra pateikia tik istorinius duomenis (apie jau išmokėtą, bet ne apie priskaičiuotą darbo užmokestį) ir nepateikia duomenų apie</p>
---	--	---

Antstoliai turės atleisti 175 darbuotojus, VMI papildomai turės priimti iki 150 darbuotojų	Antstolių prognozė vertintina kritiškai, tačiau ir pagal ją matyti, kad įgyvendinus reformą reikėtų mažiau darbuotojų išieškojimo funkcijoms vykdyti: antstoliai prognozuoja, kad bus atleisti 175 antstoliai, o VMI turės priimti 150 darbuotojų, t. y. antstoliai prognozuoja, kad po reformos vertinant bendrai per abi institucijas procesas taptų mažiau darbiaus, negu šiuo metu. Tuo tarpu pagal VMI apskaičiavimus įgyvendinus reformą papildomai reikės iki 20 VMI darbuotojų, tačiau išoriniai resursai nebus pritraukiami, nes automatizavus procesus bus atlaisvinti kiti darbuotojai ir perskirstytos funkcijos. Tokie skirtingi institucijų (antstolių ir VMI) vertinimai dėl darbuotojų, atliekančių išieškojimo funkcijas, poreikio rodo, kad antstolių vykdomas išieškojimo procesas darbiausias ir brangesnis, negu numatomas VMI išieškojimo procesas, įgyvendinus reformą.	Antstolių pateiktas iš antstolių kontorų atleidžiamų darbuotojų skaičius apskaičiuotas dalijant iš dviejų esamą skaičių darbuotojų (350) kurie antstolių kontorose administruoja vykdomąsias bylas valstybės naudai. Jie dirba su einamojo laikotarpio bylomis ir su bylomis, pateiktomis per ankstesnius laikotarpius. Vertinama, kad VMI reikėtų mažiau darbuotojų, nei šiuo metu dirba antstolių kontorose, nes: VMI darbuotojai (bent pirmaisiais metais po reformos) dirbtų tik su einamojo laikotarpio bylomis; remiantis esama praktika, kai VMI daugiau nei 20 tūkst. atvejų per metus nutraukia procesus pritaikydama senatį, VMI administruojamų bylų skaičius atitinkamai mažėtų ir ateityje; sumažės individualizuotų procesų, nes dalis jų bus automatizuoti.	kitas lėšas, iš kurių išieškojimas negalimas (pvz., apie išlaikymo išmokas).
VMI vykdytų apie 70 tūkst. skolininkų mokumo stebėjimą (per pirmuosius metus) ir nustatę aplinkybes, kad atsiranda galimybės išieškoti, perduotų antstoliams. Baigiantis senaties terminui, bylų padaugėtų iki 300-350 tūkst. ir VMI reikėtų jau 150 žmonių. Nėra kriterijų ir prognozuojamų sąnaudų. (Antstolių kontorose vienam darbuotojui vidutiniškai	Antstolių pateikti apskaičiavimai remiasi šiuo metu jų naudojamais administravimo procesais, kurie akivaizdžiai mažiau efektyvūs, negu numatomi VMI administravimo procesai įgyvendinus reformą, pagal kurią numatyta įdiegti automatinę periodinę skolininko turtinės padėties patikrą viešuosiuose ir VMI turimuose registruose, kas nepareikalaus papildomų žmoniškųjų išteklių. Įdiegus automatinę turto paiešką bei modernizavus atitinkamų sprendimų inicijavimo procesus, VMI minimaliomis sąnaudomis galės apdoroti didelius duomenų bei priimamų sprendimų kiekius. Pabrėžtina, kad tikrinama vieno skolininko, o ne vienos „bylos“ turtinė padėtis, skolininkų skaičius (apie 110	Prognozuojamas 150 VMI darbuotojų poreikis grindžiamas prognozuojama administracinių funkcijų dinamika. Jei per pirmuosius 6 mėn. po reformos 100 tūkst. vykdomųjų dokumentų valstybės naudai administruotų 50 VMI darbuotojų (20 naujų darbuotojų VMI skaičiavimais + 30 naujų darbuotojų LAR skaičiavimais), tai vėliau, baigiantis senaties terminui, bylų padaugėtų iki 300-350 tūkst., todėl atitinkamai bent tris kartus (iki 150) padidėtų ir šių bylų administravimui reikalingų VMI darbuotojų skaičius. Antstoliai per Antstolių informacinę sistemą atlieka užklausas ne dėl bylų, o dėl skolininkų duomenų. FM argumentai apie automatinę skolininko turtinės padėties patikrą nepaneigia žmoniškųjų išteklių poreikio. Daugeliu atvejų, ypač nustatinėjant socialiai reitingą, išlaikymą	

tenka po 2 tūkst. administruojamų bylų.)	tūkst. skolininkų, turinčių baudas už administracinius nusižengimus) yra pastovus ir ženkliai mažesnis nei bylų skaičius, todėl antstolių administravimo išlaidos vienai bylai yra didesnės, negu administravimo išlaidos vienam skolininkui.	gautų asmenų, administracinės teisės pažeidėjų turinę padėti, vien tik automatiinių priemonių nepakaks (pvz., kai i sąskaitą gaunamas ne tik darbo užmokestis, bet ir kitos lėšos, iš kurių išieškojimas vykdomas darant nustatyto dydžio išskaitas arba iš kurių išieškojimas negalimas).
Apie 10 tūkst. vnt.* būtų užbaigiama per 1-ąjį išieškojimo pusmetį (taikant tik nuskaitymą nuo sąskaitų). Kadangi, pagal PLAIS duomenis, tik 29,6% skolininkų turi po vieną nurašymo nurodymą sąskaitoje (visi kiti turi po du ir daugiau), išieškojimo procesai tų pačių asmenų atžvilgiu būtų vykdomi ir VMI, ir antstolių kontoroje; VMI tektų spręsti NS (nelinečiamos sumos) nustatymo ir keitimo, lėšų grąžinimo ir kitus administracinius klausimus.	Kas dėl teiginio, kad „išieškojimo procesai tų pačių asmenų atžvilgiu būtų vykdomi ir VMI, ir antstolių kontoroje“, tai ir šiuo metu taip yra, reforma niekaip neįtakos šios problemos sprendimo, be kita ko, to paties asmens skirtingas skolas gali išieškoti ne tik skirtingos institucijos, bet ir skirtingi antstoliai.	FM kontrargumentas, kad „ir šiuo metu“ išieškojimo procesai tų pačių asmenų atžvilgiu vykdomi ir VMI, ir antstolių kontoroje, neatitinka tikrovės: vienintelis subjektas, šiuo metu vykdamas administracinių baudų išieškojimą, yra antstolis.
*Detalesnis aprašymas pateikiamas 6 skaidrėje. VMI yra pateikusi 19 459 nurodymus dėl 15 343 skolininkų; vidutiniškai 1,27 nurodymo vienam skolininkui. Iš šių duomenų galima suprasti, kodėl VMI taip optimistiškai vertina reformos įgyvendinimą – dabar turi tik 15 343	Kas dėl NS nustatymo ir keitimo. VMI ir šiuo metu atlieka NS nustatymo, keitimo, lėšų grąžinimo ir kitus administracinius veiksmus: standartinis NS jau yra nustatytas PLAIS, šiuos duomenis VMI gauna automatiškai. Labiausiai visiems išieškotojams darbaimus procesas yra NS keitimas (kai pvz, asmeniui turi būti taikomos tam tikros lengvatos ir NS turi būti didesnis). Įgyvendinant reformą bus sukurtas automatinis NS keitimui skirtas procesas, kuris analizuos visus NS keitimui būtinus duomenis iš Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos (SPIS), Sodros ir VMI turimą informaciją apie skolininkų gaunamas išmokas bei darbo užmokesť. Tokiu būdu po reformos VMI, skirtingai negu kitiems išieškotojams, nereikės papildomų resursų NS keitimo procesui, todėl turėtų ženkliai sumažėti (nebūti) skundų dėl neteisingo NS pritaikymo.	Neliečiamos sumos nustatymas ir keitimas negalės būti visiškai automatizuotas, kaip teigia FM. Tam, kad būtų galima apskaičiuoti sumą, iš kurios skolų išieškojimas yra galimas, reikės ne tik duomenų iš informacinių sistemų, bet ir kitų duomenų (įskaitant paties asmens pateikiamus banko sąskaitos išrašus) apie gaunamų lėšų kilmę.
	Kas dėl antstolių teiginio, kad šiuo metu pateikdama palyginti nedaug nurodymų dėl išieškojimo vykdymo, VMI per daug optimistiškai vertina reformos pasekmes. Pagal šį skaičių nėra pagrįsta spręsti apie išieškojimo efektyvumą ir galimybes. VMI jau nuo 2015 metų administruoja didžiąją nemokestinių prievolių dalį, t. y.	Kritiškai vertintinas FM argumentas, kad VMI jau nuo 2015 m. administruoja AN baudas, tik neįieško jų iš sąskaitų . Juk tai yra esminis skirtumas tarp to, ką VMI atlieka šiuo metu, ir to, kas planuojama pagal „Vieno langelio“ projektą. Šiandieniniai VMI klientai (kurių mokesstinės nepriemokos išieškomos iš lėšų sąskaitose, yra visai kito pobūdžio asmenys, dažniausiai tai darbingi žmonės, užsiimančys veikla (pvz. gyventojų pajamų mokesčio, PVM mokesčio pradelsti mokėjimai), o ne pažeidėjai, socialinės paramos gavėjai.

<p>skolininkus (atsižvelgiant į VMI darbuotojų skaičių tai nėra daug, tačiau, igyvendinus reformą, skolininkų skaičius padidėtų kartais ir papildomų 20 darbuotojų tikrai neužtektų). VMI, teigdama, kad šiuo metu neturi problemų su prievolių išieškojimu, neįvertina to, kad kontingentas prievolių neįvykdžiusių asmenų, su kuriais dirba antstoliai ir VMI, labai skiriasi (antstoliams tenka dirbti su daug mažesnio mokumo asmenimis)</p>	<p>AN baudas, tik tiek, kad neišieško jų iš sąskaitų, tačiau priima kitus administracinius sprendimus. Todėl naujo išieškojimo būdo, t. y. išieškojimo iš sąskaitų, kuris yra pats pigiausias ir efektyviausias išieškojimo būdas, delegavimas VMI neturės didelės įtakos administraciniams kaštams (veiksmo atsiradimas nepadidins skundų nagrinėjimo, lėšų grąžinimo bei kitų su šiuo proceso administravimu susijusių kaštų). Taip pat paminėtina, kad VMI vieno nurodymo nurašyti mokesčinę nepriemoką iš asmens sąskaitos parengimo savikaina yra 0,44 eurų, tuo tarpu antstolių mažiausios būtiniosios vykdymo išlaidos yra 12 eurų.</p>	<p>VMI nepagrįstai (norėdama sutapatinti procesus ir formas) sutapatina mokestinės nepriemokos išieškojimo tikslus su administracinės nuobaudos tikslais. Nes administracinė nuobauda turi prevencinį tikslą. Dalis pažeidimus padariusių asmenų išvengtų atsakomybės, nes VMI, nenustačiusi jų mokumo, neperduotų vykdomųjų dokumentų antstoliams. Nuobaudos yra įtvirtintos įstatyme, todėl ir baudos išieškojimo pasibaigimas, pakeitimas kita nuobauda ar atleidimo nuo paskirtos nuobaudos pagrindai taip pat turėtų būti numatyti įstatyme, o ne priklausyti nuo poįstatyminiame teisės akte. Šiandien procesai individualizuoti, vertinami, jeigu skolininkas neturi turto, pajamų, pajamų ar turto gali turėti sutuoktinis (CK 3.88str.).</p>
<p>50% pažeidimus padariusių asmenų išvengtų atsakomybės, nes VMI, nenustačiusi jų mokumo, neperduotų vykdomųjų dokumentų antstoliams (100 000 vnt. minus 10 000 vnt., kai VMI nurašoma nuo sąskaitų minus 20 000 vnt., kai išieškojimas vykdomas keliomis vykdymo priemonėmis minus 20 000 vnt., iš kurių išieškoma ilgiau negu per pusę metų)</p>	<p>Apskaiciavimas vertintinas kritiškai, pabrėžtina, kad antstoliai nepateikia informacijos, kiek skolininkų išvengia atsakomybės pagal dabartinį reguliavimą, kai išieškojimas perduodamas antstoliams. Pagal VMI turimus duomenis iš visų VMI antstoliams išieškoti perduotų AN baudų skolų, tik 29 proc. bylų (kurių skola sudaro 22 mln. Eur arba 17 procentų visos išieškomos sumos) skolininkai neišvengia atsakomybės, nors išieškojimą vykdo antstoliai, o likusiose bylose skola nėra išieškota, nepaisant to, kad išieškojimo procesas yra vykdomas pas antstolius. Sprendimų pateikimas ar nepateikimas antstoliams vykdyti neišsprendžia atsakomybės išvengiamumo problemas.</p>	

<p>Taikant ekonomiškai pagrįstus įkainius už 30 tūkst. antstoliams perduodamų vykdomųjų bylų administravimą valstybė patirs 3,3 mln. nuostolių</p>	<p>Šiuo metu pagal tarpusavio susitarimą, antstoliai atleidžia VMI nuo vykdomo išlaidų. Reforma nereguliuoja šių apmokėjimo santykių, t. y. ir be Reformos gali būti priimtas sprendimas nebeatleisti VMI ar kitų išieškotojų nuo vykdomo išlaidų. Darant prielaidą, kad reforma nebūtų vykdoma, tačiau antstoliai nebeatleistų VMI nuo vykdomo išlaidų, prognozuotina VMI išlaidų suma būtų apie 1,5 mln. eurų., nes vykdymui teikiamos visos AN bylos. Kadangi įvykdžius reformą VMI teiks antstoliams vykdyti tik perspektyvias bylas, kurios sudaro 2,5 procentus nuo visų pateiktų sprendimų arba 2,2 tūkst. sprendimų, ir darant prielaidą, kad antstoliai nebeatleis VMI nuo vykdomo išlaidų, ji patirtų apie 60 tūkst. Eur antstoliams mokėtinų vykdomo išlaidų, kurios ateityje būtų išieškotos iš skolininko ir grąžintos valstybei (apskaičiuota pritaikius antstolių pastabose nurodytą 25 Eur apskaičiuotą vykdomosios bylos vykdomo savikainą). Taigi, reforma iš esmės sudarytų prielaidas ženkliai sumažinti galimas vykdomo išlaidas.</p>	<p>Kyla klausimas kodėl VMI teiks antstoliui tik „perspektyvias“ bylas? Jeigu jos „perspektyvios“, ar negali būti išieškomos ir toliau pačios VMI turimomis priemonėmis? Siūlytume numatyti konkrečiai MAĮ'e, jog antstoliams bus perduodamos tolimesniam vykdymui perspektyvios bylos ir patikslinti CPK</p>
<p>Persipina dvi teisenos rūšys: skundai dėl mokesčių administratoriaus veiksmų nagrinėjami administracinio proceso tvarka, skundai dėl antstolių procesinių veiksmų nagrinėjami civilinio proceso tvarka.</p>	<p>VMI jau ir dabar yra AN baudų išieškotoja, ir dėl jų išieškojimo priima visus sprendimus, tik tiek, kad pati realiai nevykdo išieškojimo, o išieškojimo vykdymą perduoda antstoliams. Po reformos VMI, skirtingai nuo dabartinės situacijos, pati vykdys išieškojimą iš sąskaitų, todėl ginčų nagrinėjimo našta VMI padidės neženkiai.</p>	<p>VMI neišieško ANK baudų (tik įskaity), nesprendžia NS nustatymo skolininkų sąskaitose klausimų, nurašytų lėšų grąžinimo klausimų, baudos pakeitimo problematikos. Skundas dėl antstolio veiksmų išnagrinėjamas per 5d.d. pagal CPK, o VMI sprendimas (nurodymas, nurašymas) pagal administracinę teisnę - nagrinėjamas net 30d.</p>